

Gronings goud

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Wendelmoet Boersema

Gronings goud

Over de macht van het gas
en de rol van Rusland

Ambo|Anthos
Amsterdam

Deze publicatie is tot stand gekomen met steun van het
Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten (www.fondsbjp.nl)

FONDS^{bijzondere}
JOURNALISTIEKE PROJECTEN

ISBN 978 90 263 4465 7

© 2021 Wendelmoet Boersema

Omslagontwerp Bloemendaal & Dekkers

Omslagillustratie © Nationaal Archief/Collectie Spaarnestad

Foto auteur © Werry Crone

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

INHOUD

Voorwoord: De macht van het gas 7

- 1 Veel geld 19
- 2 Graafwerk 50
- 3 Rood gas 75
- 4 Gouden jaren 110
- 5 Barsten 141
- 6 Breuken 187

Nawoord: De macht van het gas 235

Kaart: Hoofdtransportnet Gasunie in 1968 241

Kaart: De gasrotonde 242

Kaart: Russische gasleidingen naar Europa 243

Verantwoording 245

Naamgeving 251

Literatuur en bronnen 253

VOORWOORD

De macht van het gas

Eén stukje pijp is het. Het steekt uit de vloer in een huis in Wasenaar, achter de kolenkachel in de woonkamer die op deze novemberavond in het jaar 1960 flink staat te gloeien. Het is een gezellig rijtjeshuis met op de eerste verdieping twee slaapkamers met elk een wastafel. De huiskamer is ingericht met moderne teakhouten meubels, een Perzisch tapijtje siert de eettafel. In de keuken is een vrouw aan het koken, terwijl haar man hun buitenlandse gast het huis laat zien. De mannen drinken een jenevertje voor het eten. De Amerikaan bewondert de zwarte antieke koffiekkan met het kraantje, die op tafel staat. Zo'n kan zou een mooi cadeau zijn voor Jane, denkt hij, zijn vrouw, die hem over een paar dagen weer thuis verwacht in New York.

De Amerikaan is eerder die week op Schiphol geland. Op de foto die van hem is gemaakt als hij de vliegtuigtrap afkomt, oogt hij energiek. Zijn mond een vastberaden streep, in zijn hand een KLM-reistas. Zijn wapperende overjas suggereert een stevige pas. Achter hem zijn nog net een paar benen met witte pumps te zien onder een korte lichte damesmantel, waarschijnlijk van de stewardess. Een man met een zwarte pet kijkt naar hem. Misschien een chauffeur? De Amerikaan is er belangrijk genoeg voor.

Ingenieur Douglass Stewart heeft een missie. Zijn werkgever is Esso, een van de grootste oliebedrijven ter wereld. Een internationaal opererend concern, met als officiële naam Standard Oil of New Jersey. Stewart en zijn collega's noemen het bedrijf liefkozend Jersey. Nederland, waar Esso vooral als benzinemerken bekend is, ligt niet in het blikveld van de Amerikanen. In het landje aan de Noordzee werd voor de oorlog al naar olie geboord, maar veel stelde dat niet voor. Een paar boringen, bij Den Haag, en in het oosten van het land. Gas zien de oliemannen als bijvangst van de oliewinning, als een goedkope brandstof waar weinig winst op te halen valt.

Nederland is het terrein van Shell. Al sinds de jaren dertig heeft Esso met de Bataafse Petroleum Maatschappij, de werkmaatschappij van Shell, een gezamenlijke concessie om naar olie te zoeken in Nederland. Het is een merkwaardig partnerschap, Shell kreeg er ooit deelname aan een concessie op Cuba voor terug. Esso heeft zich nooit veel met de boringen bemoeid. Het gezamenlijke bedrijf dat ervoor is opgericht in 1947, de Nederlandse Aardolie Maatschappij ofwel NAM, wordt in de praktijk bestuurd door Shell.

Stewart en zijn collega's van Esso kennen de NAM niet eens.

Maar daar is op 14 oktober 1960 verandering in gekomen. Die dag verschijnt in een Belgische krant het nieuws dat de NAM in Nederland een enorm gasveld heeft gevonden. En wat Esso nog meer verontrust: de vondst is al een jaar geleden gedaan. Een Belgische senator heeft het gasveld bij Slochteren in het Europees Parlement genoemd, tijdens een debat over de toekomst van het Europese energiebeleid. Deze Belg heeft het nieuws weer van een Nederlands Kamerlid en collega-Europarlementariër, die nauwe banden heeft met de oliemaatschappijen.

In New York springen ze op uit hun bestuurszetels. 'Het lijkt

erop dat Shell iets achterhoudt in Nederland.’ Douglass’ baas staat die dag opgewonden in de deuropening van zijn kantoor. ‘We hebben jou nodig, Doug.’ Stewart heeft een creatieve geest, op het hoofdkantoor staat hij bekend om zijn originele aanpak van technische problemen. En, niet onbelangrijk, hij heeft ook verstand van de energiemarkt. Stewart houdt van reizen. Zijn koffers zijn snel gepakt.

Nu zit hij in deze Nederlandse huiskamer aan het diner, bij Jan en Ciny van den Berg. Jan is manager van de economische groep van Esso Nederland, en hij is gevraagd om Stewart te helpen bij zijn onderzoek naar de omvang van de gasvondst. Shell heeft Stewart op het hoofdkantoor in Rotterdam uiterst koel ontvangen. Liever hadden zij de Amerikaan meteen weer naar huis gestuurd. Pas na tussenkomsst van de Esso-bazen in New York mag hij één dagje naar de NAM in Oldenzaal, om met ingenieurs te praten en kaarten en cijfermateriaal te verzamelen.

Met Jan van den Berg bespreekt hij die avond het materiaal dat hij bij de NAM heeft verzameld. Stewart realiseert zich na wat rekenwerk – op papier – de betekenis van deze enorme vondst. De NAM schat de omvang van het gasveld bewust heel bescheiden in, maar Stewart vermoedt meer, op grond van zijn eigen berekeningen. Wat zou er gebeuren, vraagt hij Jan, als Shell en Esso het gas niet meteen exporteren, zoals Shell van plan is, maar in plaats daarvan aan huishoudens gaan leveren? Wat zou dat betekenen voor de winst?

Want Stewart kent de harde les die Esso in de jaren vijftig in Texas leerde. Het concern had het nakijken toen concurrerende gasbedrijven de huizen langsgingen en zo de olie en petroleum van Esso verdrongen. Gas leveren aan de mensen thuis, vooral voor de kachel, is veel winstgevender. Wel tot tien keer winstgevender dan het gas rechtstreeks van de put exporteren, weet Stewart.

Maar kan dat wel, in Nederland? Dat koude landje waar de mensen iedere ochtend de kachel oprakelen met hun Limburgse kolen? En zal Esso zichzelf willen beconcurreren op de markt voor huisbrandolie? Het probleem is niet dat Nederlanders gas als brandstof niet kennen. Dat doen ze wel, al heel lang zelfs. Maar dat is stadsgas, gemaakt van cokes, en duurder dan kolen of petroleum. De straatlantaarns branden erop. De meeste Nederlanders gebruiken dit stadsgas alleen voor het fornuis in de keuken, en niet voor de verwarming. Ciny heeft er net nog het diner op klaargemaakt.

Dat betekent, denkt Stewart hardop, dat er wél een leidingnetwerk moet liggen. In ieder geval in de Hollandse steden en grotere dorpen, zoals hier in Wassenaar. Dan valt zijn oog op het stukje pijp dat uit de vloer steekt, achter de kolenkachel.

'Is that a gas pipe, Jan?'

Bijna zestig jaar later staat een minister voor de camera van *Nieuwsuur*. Zijn zwarte stift piept over het papier van de flip-over. Met een paar steekwoorden en getalletjes legt Eric Wiebes, minister van Economische Zaken en overtuigd liberaal, aan Nederland uit hoe hij de gaskraan dicht zal draaien. Er zijn weken van intensief overleg met zijn collega's in het kabinet aan voorafgegaan. Hij heeft hen ervan moeten overtuigen dat het 'geen doen meer is'.

Op de politieke weegschaal ligt aan de ene kant de massale gaswinning, en aan de andere kant de massale versterking van de huizen in Groningen. In het programma *Zomergasten* vertelt Wiebes een paar maanden later hoe de balans voor hem doorsloeg. Hij besefte: we zijn een hele regio aan het slopen. Dit kun-

nen we niet meer maken. En dus praatte hij zijn collega's, die deze drastische stap van de vvd-minister niet verwachtten, in de richting van het grootste besluit van het derde kabinet-Rutte.

De kraan moet dicht.

Zoals hij het nu zegt, op deze avond van 29 maart 2018, oogt het simpel. We gaan terug naar nul, sneller dan gedacht, zegt Wiebes. We gaan tot die tijd niet méér oppompen dan nodig is. We gaan meer gas importeren. Een nieuwe stikstoffabriek gaat niet-Gronings gas omvormen tot gas van dezelfde laagcalorische samenstelling als het Gronings gas. De Duitsers, Belgen en Fransen waar we nu gas aan leveren, moeten op zoek naar alternatieven. De grootverbruikers in de industrie ook. En misschien moet er ook wel iets gebeuren in de glastuinbouw.

Met een laatste piepende uithaal zet de minister een streep onder het rijtje.

Wiebes blikte over zijn schouder, als een schoolmeester die nog eenmaal de klas rondkijkt voor de les is afgelopen.

‘Zo moeten we dat doen. Een heleboel werk. Klinkt vrolijk, maar dat is het niet voor iedereen.’

Hij tikt met de stift op het rijtje.

‘Hier staan lieden in die dat niet leuk vinden, maar dat hoort er helaas even bij.’

Lieden die dat níét leuk vinden?

Het is een vreemde afsluiting van een aankondiging die alle Groningers, althans voor even, een moment van euforie bezorgt. Voor hen is het besluit wél leuk. Eindelijk. Leuk is misschien niet eens het goede woord voor het aangekondigde einde van het gastijdperk. Sommige Groningers voelen eindelijk hun adem

weer stromen na dit onverwachte nieuws, kijken om zich heen in hun gestutte woning, durven voorzichtig te hopen op een einde aan alle aardbevingsellende. Ook al heeft Wiebes die dag in het voorjaar van 2018 nog geen begin van een antwoord hoe het verder moet met de versterkingen van de beschadigde huizen. En blijkt spoedig na zijn zo stellig verkondigde boodschap dat er geen tempo komt in het herstel van de geschonden provincie.

Het beeld van Groningen als gaskolonie, als uitgeput wingewest, doet pijn. Vooral als je zelf uit Groningen komt. Ik herinner me een ander tv-moment. Het kan niet lang na de zware aardbeving bij Huizinge in 2012 zijn geweest, misschien een jaar nadien. Op het nieuws boze Groningers op een landweggetje. Ze houden een lawaaidemonstratie in het gehucht Doodstil, bij Uithuizen. De camera zoemt in op een prachtig huis, in art-nouveaustijl, met een markant torentje dat overeind wordt gehouden door stutbalken. Mijn aandacht is gevangen. Ik ken dat huis, villa Barmerhoek. Mijn oudtante keek er haar hele leven op uit. Buiten het zicht van de camera's, aan de andere kant van de Barmerweg in Doodstil, staat het arbeidershuisje waar ze woonde met haar vader, mijn overgrootvader. Een klein bruggetje strekt zich over de sloot uit, bijna tot aan de voordeur. In de moestuin achter het huis liepen kippen en verbouwden ze boerenkool, wortels, uien en aardappelen. Binnen was een bedstee in de kleine woonkamer en in de pronkkast stond een blauw emailen serviesje, waar de kleinkinderen mee mochten spelen.

Twee seizoenen later maak ik een lange fietstocht door het gebied. Vanaf het station in Loppersum, langs een straat met nieuwe aardbevingsbestendige huizen en het pad langs de Westeremdermaar naar de boerderij van schilder Henk Helmantel. De wintersluiting van zijn atelier is net begonnen, door het raampje naast de voordeur is de antieke kassa te zien. Ik fiets door

naar het gehucht Huizinge, waar ik stop voor een foto van de monumentale boerderij Plaats Melkema. Er is niemand te zien op deze koude, grijsblauwe dag. Houten palen stutten de gevel van het eeuwenoude pand. Drie jaar geleden is hier de ‘Verklaring van Huizinge’ getekend, waarin meer dan honderd organisaties en politici verklaarden zich eensgezind in te zetten voor de belangen van het gebied. Het enthousiasme van toen is opgedroogd. Plaats Melkema is opgekocht door de NAM en staat leeg.

Verder gaat het weer, langs het torentje van de kerk in Kantens, in de richting van Doodstil. In een bocht van de Onnemaweg vlak bij Zandweer ligt een grote bult suikerbieten te wachten op transport. Mijn voorwiel slipt over een dikke kluit modder, ik blijf net overeind. Even later sta ik op de Barmerweg voor het oude huis van mijn overgrootouders. Villa Barmerhoek met het opvallende torentje staat nog steeds in de steigers. Er is weinig veranderd. Ik mag graag geloven dat op dat moment, op die plek, het idee voor dit boek ontstaat.

Lieden die de afsluiting van het gas níét leuk vinden. Rekenmeester Wiebes is briljant in zijn understatement.

Het maakt wel nieuwsgierig. Wie zijn die lieden dan? De minister heeft er een paar bij naam genoemd. De buitenlandse klanten van de Gasunie, de grootverbruikers in de industrie, de glastuinders. Maar waarom sluit hij juist met deze woorden zijn uitleg af?

Heeft Wiebes zijn toehoorders hier misschien – bewust of niet – een inkijkje gegund in het krachtenspel rond het Gronings goud, de miljarden die met de gaswinning zijn gemoeid? Zijn de lieden die zijn besluit niet leuk vinden de tegenkrachten die de

minister heeft moeten trotseren? Vermoedt Wiebes hoe lastig dit wordt? Het is minstens zo intrigerend welke ‘lieden’ Wiebes niet bij naam noemt, die winderige lentedag op het Binnenhof. Het kan niet anders of daar horen de olie- en gasreuzen Shell en Esso bij, met hun gezamenlijke gaswinningsbedrijf NAM, de Gasunie en het handelsbedrijf GasTerra dat het gas onder meer verkoopt aan het buitenland. Wellicht ook de hoge ambtenaren op het ministerie van Financiën, die opnieuw moeten begroten en rekenen nu er de komende jaren miljarden euro’s minder in de schatkist zullen vloeien.

Wiebes’ woorden roepen bovendien in herinnering dat er ooit een tijd is geweest dat het Groninger gas wél ‘leuk’ werd gevonden. De vondst van het Gronings aardgas luidde een nieuw tijdperk in, een periode van welvaart waarin Nederland uitgroeide tot Europa’s belangrijkste gasleverancier. Een tijd waarin de koldampen optrokken en de centrale verwarming haar intrede deed. Misschien moeten we wel helemaal teruggaan naar die euforie van het begin, de stevige positie die Nederland met het gas verwierf op het geopolitieke toneel, om te begrijpen waarom dit besluit kennelijk zoveel moeite heeft gekost. Waarom Nederland, ook al wisten ze dat Slochteren ooit leeg zou raken, toch een spilfunctie wil blijven vervullen in de gasector. En waarom de regering in 2013, het jaar dat de omvang van het aardbevingsleed van de Groningers eindelijk in volle omvang tot de rest van Nederland doordrong, toch de kraan niet dichtdraaide.

Jarenlang domineerden ‘andere belangen’ over de veiligheid van de bevolking in Groningen, concludeerde de Onderzoeksraad voor Veiligheid in 2015. Voor deze wrange conclusie had de ovv geen goede verklaring, behalve die dat de wereld van het gas een gesloten wereld is. Een wereld waarin een kleine groep ministers, hoge ambtenaren en CEO’s decennialang de besluiten

namen. De onderzoekers van de ovv zeggen het zo: ‘Het gasgebouw is gericht op de optimalisering van opbrengsten en de leveringszekerheid van het gas. (...) Het is een besloten en gesloten gemeenschap waarbij de buitenwereld, inclusief de Tweede Kamer, weinig weet over het functioneren in de praktijk.’

En dan is er nog een zinnetje van Wiebes dat ondersneeuwt in de eerste euforie over zijn beslissing. ‘We gaan meer gas importeren’, heeft hij gezegd.

Méer gas? Waar komt dat gas dan vandaan?

Daarvoor zijn niet veel opties, zo blijkt. Naast Nederland zijn er maar een paar grote gasleveranciers in Europa: Noorwegen, Rusland en Algerije. Via de havens kan er vloeibaar gas LNG geïmporteerd worden uit de vs of Qatar, maar dat is nu nog duur. Uit Noorwegen importeert Nederland al jaren een bescheiden hoeveelheid en veel rek zit daar wat betreft de Noren niet in. Algerije is te ver weg. Met Rusland ligt het anders. Met het Russische Gazprom sloot de Gasunie in de jaren negentig zelfs een miljardencontract, dat begin 2022 afloopt. Moskou levert graag meer. Bovendien ligt er een gigantische pijpleiding, de Nord Stream, waarmee het Russisch gas zo via Duitsland geleverd kan worden. De Nederlandse Gasunie heeft een aandeel in deze eerste Nord Stream. Wiebes lijkt dus te hinten op meer import uit het oosten.

De vraag is waarom we al in de jaren negentig dat eerste contract hebben afgesloten, als we zelf zoveel gas hadden. Waarom is Nederland altijd zo’n grote voorstander van Russische gasleveranties geweest? Inmiddels zijn de diplomatieke betrekkingen tussen Nederland en Rusland slechter dan ooit, sinds de inval op de Krim, de oorlog in Oekraïne en het neerhalen van vlucht MH17. Europa wil daarom al jaren minder afhankelijk worden van Russisch gas. De bouw van de tweede Nord Stream-pijp ligt

stil vanwege een politieke boycot door de Amerikanen. Onder andere Nederlandse constructiebedrijven hebben zich teruggetrokken. Rusland wil het project zelf afmaken.

Komen we zo wel echt van het gas los?

Het lijkt ineens niet meer zo logisch als Wiebes het voorstelde.

Hoe meer ik over de geschiedenis van het gas lees, hoe meer ik me verbaas.

Natuurlijk heb ik er een kijkje genomen, bij de vindplaats van het eerste Gronings goud bij Slochteren. Op die vroege zomerochtend van 22 juli 1959 liep de druk in de boorpijp ineens op. Boer Boon had bieten op zijn akkers staan, toen de vrachtwagens van de NAM dat voorjaar zijn land op reden, waar nu de auto's over de A7 bij Hoogezand razen. Zijn nieuwe schuur was net af, een rechthoekig geval met voor die tijd moderne betonnen platen als muren. Nu is het een oude, verweerde schuur. Er is verder niet veel te zien, zelfs geen bordje. Dichter bij Groningen langs de A7 staat een aardbevingsmonument, een gescheurde baksteen. Het is de wrange tegenhanger van het officiële monument voor de gaswinning, de glimmende gasmolecuul in de middenberm bij Hoogezand.

Gaswinning draait om geld, om macht en geopolitieke verhoudingen. Boer Boon is er niet rijk van geworden. Hij kreeg nog geen 2000 gulden vergoeding, als compensatie voor de misgelopen oogsten op zijn landbouwgrond.

Als correspondent in Rusland voor *Trouw* en *Elsevier* leerde ik hoe keihard de strijd om olie en gas daar wordt gevoerd. Maar er blijkt ook een andere kant, een gezamenlijke geschiedenis die veel verder terugvoert dan ik had gedacht. Nederland en Rusland ontdekten ongeveer tegelijkertijd hun rijkste gasvelden. Allebei wilden ze daarmee Europa van gas gaan voorzien.

Wanneer in het *Nieuwsblad van het Noorden* op 25 september

1959 een van de eerste berichtjes over de proefboringen bij Slochteren staat – een jaar voor de vondst wereldnieuws wordt – opent de krant met het bezoek van Sovjetleider Nikita Chroesjtsjov aan New York. Daar pocht de Rus dat zijn Sovjetgeologen ‘grote gasreserves hebben ontdekt die zo groot zijn dat we er decennia mee vooruit kunnen’. Hij wil er Amerika economisch mee naar de kroon steken.

Douglass Stewart zal na zijn eerste bezoek aan Nederland hier een paar jaar komen werken. Na zijn vertrek meldt zich op een dag in 1967 bij Stewarts oude kantoor in Den Haag een groepje Russen. Zij willen van Shell en Esso horen hoe Nederland zijn gasexport heeft georganiseerd. Het bezoek maakt deel uit van een charmeoffensief van de Sovjet-Unie, die midden in de Koude Oorlog zaken wil doen. En de ingenieurs van Shell en Esso zijn niet te beroerd om de Russen een klein college te geven over de aard van gascontracten en de handel in het kapitalistische Westen. Of het daar nu aan te danken is of niet, de allereerste gasleveranties van de Sovjet-Unie aan West-Europa starten een jaar later in Oostenrijk. Daags nadat Sovjettanks de straten van Praag zijn binnengerold.

Deze verhalen laten zien hoe de wereld van het gas zich heeft gevormd. Een minder grillige wereld dan die van olie, waar vele heftige conflicten en oorlogen om zijn gevoerd. Maar voor Nederland een heel belangrijke wereld.

Twee momenten met een wereld ertussen. Het moment van Douglass Stewart: een jonge energieke Texaanse ingenieur die met één creatieve ingeving het aanzien van de Nederlandse economie drastisch verandert. Eén gaspijpje in een Nederlandse

huiskamer, dat de oermoeder wordt van het Noord-Europese gasnetwerk. Was het echt zo simpel gegaan?

En het moment van Eric Wiebes, die met zijn besluit een nieuwe revolutie in gang wil zetten, een omschakeling naar duurzame energie. Zo simpel zal het allemaal niet gaan. Paradoxaal genoeg heeft Nederland voor deze transitie juist meer gas nodig en dat zal uit Rusland komen. Loskomen van het gas vergt een langere adem dan gedacht.

Het verhaal van scheuren en stutten, van Groningse woede tegen Haagse arrogantie domineerde de afgelopen jaren het nieuws. De manier waarop opeenvolgende kabinetten met de veiligheid van de Groningers hebben gesold, is ook ontluisterend. Het is de drijfveer voor dit boek, maar gaandeweg werd ik gegrepen door het verhaal achter het aangekondigde einde van het Gronings goud. Een verhaal over de aanleg van duizenden kilometers pijpleidingen, over de nauwe banden tussen regeringen en internationale concerns, als echtgenoten in een lang huwelijk. Van koude oorlogen en warme betrekkingen, van de 'andere belangen' die de gaswereld domineren, van de miljarden die tot vandaag de dag worden verdiend. Een verhaal over de macht van het gas.

Veel geld

Bijna honderd is de man. In de documentaire *Geschenk uit de bodem* uit 2017 blikt een 97-jarige Douglass Stewart terug op zijn eerste kennismaking met het Groninger gasveld. De filmploeg heeft hem thuis opgezocht, in de Verenigde Staten. Voor de camera rijdt hij braaf een rondje in zijn golfkarretje. Hij vertelt hoe de mannen van de Nederlandse Aardolie Maatschappij hem een blik gunden op de resultaten van de eerste boringen en het geologische onderzoek. Zoveel jaren later weet hij nog altijd hoe opgewonden hij was, en wat hij dacht. ‘Ik moet Jersey vertellen dat ze veel gas hebben. Veel gas. En dat ze veel geld kunnen verdienen.’

Het boek *The Texan and Dutch Gas – Kicking off the European Energy Revolution* schetst een beeld van een doortastend man, die er persoonlijk voor zorgt dat alle Nederlanders en de hen omringende landen het gas in huis krijgen. Waardoor – niet onbelangrijk – de oliemaatschappijen hun winsten verveelvoudigen. Stewart is een oud-militair. Hij heeft meegevochten bij de bevrijding van België en Nederland in de zomer en herfst van 1944. In het boek wijdt hij pagina’s lang aan zijn oorlogsavonturen. Er gaan bommen af, mijnen ontploffen, de lezer landt met hem op Omaha Beach en rijdt in een jeep Limburg binnen. Enkele col-

lega's van Stewart hebben net als hij gestreden in de oorlog, ook van hen deelt hij hele oorlogsdagboeken. Misschien zegt het iets over het wereldbeeld van deze jongemannen, die in de decennia na de oorlog de economie weer opbouwen. Het zijn optimisten en doeners. Soms lijkt het net of Stewart bezig is met een tweede bevrijding van de bevolking, ditmaal van smog, kolendampen, koude slaapkamers en wastobbes.

Niet alles geloven, hoor, wat in dat boek van Stewart staat, zegt later een van de oud-topmannen van de Gasunie tijdens een interview. Maar zelfs als je de militaire bravoure en Texaanse pioniersbluf van de Esso-man uit de pagina's schudt, blijft er een intrigerend verhaal over. Stewart gunt zijn lezers een kijkje in de bestuurskamers, waar de onderhandelingen plaatsvonden en geheime afspraken in de steigers werden gezet. Hij neemt deel aan het harde spel tussen de internationaal georiënteerde ingenieurs van de oliemaatschappijen en de Haagse politici. In zijn voetspoor volgen we de gebeurtenissen in de allereerste jaren na de ontdekking bij Slochteren, nog voor het aardgas boven de grond is. Het zijn de jaren waarin de gasmacht zijn huidige structuur krijgt, en waarvan de krantenlezers in het begin van de jaren zestig weinig meekrijgen.

Eén ding is zeker: de Texaan heeft als een van de eersten in de gaten welke enorme belofte er in het enorme gasveld schuilgaat. Hij ziet daarom in die herfst van 1960 geen enkele reden om zijn bezoek aan het verre Nederland te beperken tot een simpele controle van cijfers, zoals hem door het hoofdkantoor van Esso is gevraagd. En zijn ideeën hebben grote gevolgen.

